

ANETA NIEWĘGŁOWSKA

Uniwersytet w Siedlcach, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki
<https://orcid.org/0000-0001-9991-9225>

MAREK NIEWĘGŁOWSKI

Uniwersytet w Siedlcach, Wydział Nauk Rolniczych, Instytut Rolnictwa
i Ogrodnictwa <https://orcid.org/0000-0002-8229-6911>

MACIEJ NIEWĘGŁOWSKI

Absolwent: Politechnika Warszawska,
Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Poziom partycypacji publicznej mieszkańców Siedlec

Przedmiotem opracowania jest przedstawienie zagadnienia zaangażowania mieszkańców Siedlec w życie społeczne. Starano się określić, jaki model partycypacji był realizowany przez Siedlczan. W badaniach ankietowych, przeprowadzonych w 2019 r. wśród stu mieszkańców Siedlec, pytano respondentów o trzy formy działań realizowanych w mieście, czyli informowanie, konsultowanie i delegowanie, a te rozważano w odniesieniu do gotowości, oczekiwań i oceny władz przez obywateli. Artykuł prezentuje wybrane badania przeprowadzone w ramach pracy dyplomowej podejmującej temat partycypacji publicznej na przykładzie miasta Siedlce, napisanej na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej.

Słowa kluczowe: partycypacja publiczna, samorząd terytorialny, polityka lokalna, miasto Siedlce

The Level of Public Participation of Siedlce Residents

Abstract: The aim of the study is to present the issue of involvement of Siedlce residents in social life. Attempts were made to determine what model of participation was implemented by the inhabitants of Siedlce. In a survey conducted in 2019 among one hundred residents of Siedlce, respondents were asked about three forms of activities carried out in the city, i.e., information, consultation and delegation, and these were considered in relation to the readiness, expectations and assessment of the authorities by citizens. The paper presents selected studies conducted as part of a diploma thesis on the topic of public participation on the example of the city of Siedlce, written at the Faculty of Administration and Social Sciences of the Warsaw University of Technology.

Keywords: public participation, local government, local policy, city of Siedlce

Pojęcie i modele partycypacji publicznej

Partycypację rozumiemy jako mniej lub bardziej bezpośrednie zaangażowanie obywateli w życiu społecznym. Termin ten jest zwykle stosowany z dodatkowym przymiotnikiem, typu: „obywatelska”, „publiczna”, „indywidualna”, „wspólnotowa”, „wartościowa”, „horyzontalna”¹. Poza tym występuje w trzech podstawowych znaczeniach: jako partycypacja społeczna, publiczna i indywidualna².

Działania dotyczące zaangażowania osób w państwowe instytucje oraz ich struktury, czyli instytucje władzy publicznej i zarządzane przez nie lub podległe im organizacje sektora publicznego, definiujemy jako partycypację publiczną. W literaturze anglojęzycznej dla określenia partycypacji publicznej stosowane są inne terminy ją określające, np.: „partycypacja obywatelska”, „partycypacja wartościowa”, „zarządzanie partycypacyjne” (*participatory governance*)³.

Partycypacja publiczna, według Stuarta Langtona⁴, obejmuje następujące kategorie uczestnictwa obywateli w życiu wspólnot politycznych:

¹ T. Kaźmierczak, *Partycypacja publiczna: pojęcie, ramy teoretyczne*, [w:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011, s. 83–84.

² M. Jażdżewska, *Aktywność społeczna Polaków*, „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze” 2017, nr 4(7), s. 146–158; R. Klamut, *Aktywność obywatelska jako rodzaj aktywności społecznej – perspektywa psychologiczna*, „Studia Socjologiczne” 2013, nr 208(1), s. 187–203.

³ F. Fischer, *Participatory governance*, „Jerusalem Papers in Regulation & Governance” 2010, nr 24, s. 1–19.

⁴ S. Langton, *What is Citizen Participation?*, [w:] S. Langton (red.), *Citizen Participation in America: Essays on the State of the Art*, Lexington Books, Lexington 1978, cyt. za G.P. Green, A. Haines, *Asset Building & Community Development*, Sage Publication, London 2002.

- aktywność publiczną (*public action*),
- angażowanie obywateli (*public involvement*),
- partycypację wyborczą (*electoral participation*),
- partycypację obowiązkową (*obligatory participation*).

Aktywność publiczną rozumiemy jako działania inicjowane przez ludzi, które mają wpłynąć na decyzje podejmowane przez reprezentantów władz publicznych lub wyborców. Mogą być też zorientowane na doskonalenie procesu decyzyjnego, jak i na jakość świadczonych usług publicznych, zwiększenie zaufania do administracji publicznej oraz zapewnienie realizacji zadań publicznych na zasadzie konsensusu. Ważne znaczenie tej aktywności związane jest z kontrolą inicjowanych działań przez obywateli⁵.

Kolejna kategoria uczestnictwa obywateli w życiu wspólnot politycznych obejmująca angażowanie obywateli dotyczy działań inicjowanych i kontrolowanych przez władze publiczne w toku wypełniania ich statutowych zadań administracyjnych lub zarządczych⁶. Pierwszoplanowym celem tych posunięć powinno być doskonalenie procesu decyzyjnego oraz jakości świadczonych usług publicznych. Działania te powinny zapewnić możliwy konsensus, wsparcie oraz przychylność obywateli i obejmują konsultacje społeczne. Wśród stosowanych technik i metod konsultacji są między innymi wysłuchania publiczne, badania sondażowe, „gorące linie” oraz różne rady opiniodawczo-konsultacyjne⁷.

Partycypacja wyborcza jest trzecim sposobem partycypacji publicznej⁸. Obejmuje niezbędne działania prowadzące do desygnowania kandydatów i wyboru z nich reprezentantów do sprawowania określonych funkcji decyzyjnych na różnych szczeblach władzy. Jest to rodzaj współuczestnictwa obywateli konieczny do funkcjonowania systemu demokracji przedstawicielskiej. Do tej kategorii partycypacji zaliczyć możemy np. wybory i referenda, które są obowiązkowo wymagane przez prawo⁹.

Kolejnym sposobem partycypacji publicznej jest partycypacja obowiązkowa. Oznacza ona aktywności, które podejmowane są przez obywateli, a które prawo uznaje za przymusowe. Możemy tu przede wszystkim wskazać na obowiązkowe płacenie podatków, które są zasadniczym wkładem, jaki wnosi obywatel w funk-

⁵ T. Kaźmierczak, *O czynnikach warunkujących partycypację publiczną i strategiach jej podnoszenia*, [w:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna w praktyce. Dwa modele zwiększania uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013, s. 17; A. Banerjee, L. Iyer, R. Somanathan, *Public action for public goods*, „Handbook of development economics” 2007, nr 4, s. 3117–3154.

⁶ M. Bucchi, F. Neresini, *Science and public participation*, [w:] *New handbook of science and technology studies*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts 2008, s. 449–473.

⁷ A. Maszkowska, M. Wenclik, *Przepis na udane konsultacje społeczne*, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2014; S.R. Oliver, R.W. Rees, L. Clarke-Jones, R. Milne, A.R. Oakley, J. Gabbay, G. Gyte, *A multidimensional conceptual framework for analyzing public involvement in health services research*, „Health expectations” 2008, nr 11(1), s. 72–84.

⁸ A. Kądziela, *Partycypacja wyborcza młodych Polaków – uwarunkowania i wyzwania*, „Prawo i Polityka” 2019, nr 9, s. 104–124.

⁹ A. Wiktorska-Święcka, K. Kozak, *Partycypacja publiczna w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Polish Governance Institute, Wrocław 2014, s. 61.

cjonowanie wspólnoty, której jest członkiem. Drugą formą partycypacji obligatoryjnej może być ława przysięgłych – kluczowa instytucja dla amerykańskiego systemu sądownictwa. W polskim systemie takim odpowiednikiem jest instytucja ławników sądowych¹⁰.

Próba zaprezentowania modeli partycypacji wymaga najpierw wyjaśnienia pozycji dwóch stron biorących udział w procesie partycypacji. Po jednej z nich umieszczeni są przedstawiciele władzy, czyli osoby wybrane przez społeczeństwo i spośród społeczeństwa w celu sprawowania rządów. Po drugiej stronie znajdują się przedstawiciele społeczeństwa, czyli obywatele, mieszkańcy. Stopień czy rodzaj ich wzajemnych relacji będzie stanowił model partycypacji. W literaturze wyróżniono cztery podstawowe modele partycypacji: asymetryczny, opiniodawczo-konsultacyjny, symetryczny, decyzyjny¹¹.

Pierwszy z nich zakłada dysproporcję między sprawowaną władzą a społeczeństwem – na rzecz tych pierwszych – w zakresie podejmowanych działań i decyzji publicznych. Drugi przyznaje większe uprawnienia władzy, jednak społeczeństwo uczestniczy w całym procesie decyzyjnym – mogąc zgłaszać sugestie czy wyrażać opinie. W modelu symetrycznym następuje skierowanie większej uwagi na obywateli i w zasadzie jednakowe, partnerskie relacje między władzą a społeczeństwem na płaszczyźnie ustanawianych rozstrzygnięć. Model decyzyjny przyznaje społeczności pełnię praw w zakresie wprowadzania postanowień publicznych¹².

Cel badań i dobór próby

Celem badań było zweryfikowanie rodzaju modelu partycypacji, jaki funkcjonował w mieście Siedlce. Wskazanie funkcjonującego modelu pozwoliło określić, na jakim etapie aktywnego uczestnictwa w polityce lokalnej znajdowali się mieszkańcy Siedlec. W celu ustalenia modelu partycypacji społecznej realizowanego w Siedlcach sformułowano szczegółowe pytania badawcze:

- Czy władze samorządowe informowały mieszkańców o podejmowanych decyzjach?
- Czy władze samorządowe zasięgały opinii mieszkańców przed napisaniem projektów?

¹⁰ S. Hajduk, *Partycypacja obywatelska jako forma komunikacji społecznej w zarządzaniu rozwojem przestrzennym miasta*, „Handel Wewnętrzny” 2018, nr 372(1), s. 228–240.

¹¹ A. Olech, T. Kaźmierczak, *Modele partycypacji publicznej*, [w:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011, s. 103; P. Legutko-Kobus, *Partycypacja jako element programowania rozwoju lokalnego*, „Studia z Polityki Publicznej” 2018, nr 19(3), s. 45–58; S. Hajduk, *Partycypacja społeczna w zarządzaniu przestrzennym w kontekście planistycznym*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2021; R. Gawłowski, A. J. Jarosz, *Infrastruktura partycypacji społecznej. Pojęcie i wykorzystanie w polskich miastach*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2019, nr 4(78), s. 75–94.

¹² E.M. Boryczka, *Partycypacyjne instrumenty zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego*, [w:] A. Nowakowska (red.), *Nowoczesne metody i narzędzia zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.

- Czy władze samorządowe konsultowały projekty przed ich napisaniem i podjęciem?
- Czy w samorządzie funkcjonowały praktyki delegowania decyzji, przyznające szerokie uprawnienia obywatelom?

W celu uzyskania odpowiedzi na postawione pytania przeprowadzono badania metodą sondażową, przy pomocy wystandaryzowanego kwestionariusza ankiety¹³.

Narzędzie – standaryzowany kwestionariusz ankiety – zawierało 31 pytań. Poprzedzała je metryczka złożona z 14 pytań, zawierająca informację o płci, wieku, wykształceniu, sytuacji zawodowej i materialnej oraz formach angażowania się w życie społeczne i polityczne. Kwestionariusz ankiety zawierał pytania poświęcone zagadnieniom partycypacji publicznej w Siedlcach. Wśród 31 pytań cztery stanowiły pytania otwarte, dwa wymagały doprecyzowania odpowiedzi w formie pisemnej, a pozostałe zawierały kafeterię wyboru odpowiedzi.

Badania przeprowadzono wśród mieszkańców miasta Siedlce. Siedlce są miastem na prawach powiatu, położonym w województwie mazowieckim, w odległości ok. 90 km na wschód od Warszawy. W latach 1975–1999 były miastem wojewódzkim. Siedlce zajmują powierzchnię 32 km² i liczą 77 653 mieszkańców (w tym 36 762 mężczyzn i 40 891 kobiet), czyli na km² przypada 2437 osób (dane GUS).

Badania prowadzono w 2019 r. W związku z tym, że niemożliwe było zbadanie społecznego zaangażowania wszystkich dorosłych mieszkańców miasta, dokonano doboru próby. Był to dobór kwotowy, w którym kierowano się dwoma cechami: płcią i wiekiem mieszkańców. Badaniami objęto 100 dorosłych osób. Populację podzielono ze względu na płeć i na sześć grup wiekowych. Dokonano doboru kwotowego próby, kierując się liczbą mieszkańców z danej grupy (tab. 1).

Tabela 1. Populacja mieszkańców Siedlec i dobór próby badawczej

	Populacja				Próba			
	Kobiety		Mężczyźni		Kobiety		Mężczyźni	
	Liczba bez-względna	Wartość procentowa	Liczba bez-względna	Wartość procentowa	Liczba bez-względna	Wartość procentowa	Liczba bez-względna	Wartość procentowa
18–24 lata	2 551	4,10%	2 842	4,57 %	4	4,00%	5	5,00%
25–34 lata	6 142	9,87%	6 034	9,70%	10	10,00%	10	10,00%
35–44 lata	6 263	10,07%	6 180	9,93%	10	10,00%	10	10,00%
45–54 lata	4 453	7,16%	4 004	6,44%	7	7,00%	6	6,00%

¹³ M. Szreder, *Metody i techniki sondażowych badań opinii*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.

55–64 lata	6 293	10,12%	4 727	7,60%	10	10,00%	8	8,00%
65 i wię- cej	7 705	12,38%	5 014	8,06%	12	12,00%	8	8,00%
Ogó- łem	33 407	53,70%	28 801	46,30%	53	53,00%	47	47,00%
Łącz- nie K i M	62 208			100%				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza populacji wskazała na dobór próby 53 kobiet i 47 mężczyzn. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby najmłodsze (od 18 do 24 lat – 9 osób). Kolejną liczebnie byli mieszkańcy w wieku 45–54 lat (13 osób). Następną grupę tworzyli Siedlczanie w wieku 55–64 lata (18 osób). Najliczniejsze próby, liczące po 20 osób, dobrano wśród mieszkańców 25–34 lata, 35–44 lata oraz powyżej 65. roku życia.

Kwestionariusz ankiety wypełniło 100 mieszkańców Siedlec, spełniających przyjęte kwotowo kryteria wieku i płci. Czas zamieszkiwania respondentów na terenie Siedlec wynosił od 2 do 78 lat. Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowili obywatele Siedlec mieszkający tu od 31 do 40 lat – 31% oraz od 21 do 30 lat – 24%. Cztery osoby nie wskazały długości okresu zamieszkiwania w Siedlcach.

Analizując grupę badanych pod kątem wykształcenia, najliczniejszą stanowili mieszkańcy posiadający wyższe wykształcenie (47%) oraz średnie (29%). Kolejną grupą były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 20%. Ich poziom wykształcenia wskazywał, że powinni oni świadomie angażować się w życie obywatelskie Siedlec. Warto podkreślić, że w tym miejscu próba mogła okazać się zniekształcona, bowiem odsetek osób z wykształceniem wyższym nawet w aglomeracjach wielkomiejskich nie sięga 50%.

Kolejną zmienną była sytuacja zawodowa respondentów. Badani mieszkańcy Siedlec w 66% byli osobami pracującymi zawodowo. Wśród pozostałych respondentów 24% stanowili emeryci, 7% osoby uczące się, a najmniej liczną grupę tworzyli bezrobotni (3%).

Następnie respondenci określali swoją sytuację materialną oraz wskazywali wysokość dochodów. Respondenci swoją sytuację materialną określili w większości jako „raczej dobrą” – 72%, a kolejne 9% jako „zdecydowanie dobrą”. Natomiast 19% badanych określiła ją jako „raczej złą”. Wśród badanych nikt nie stwierdził, że jego sytuacja była „zdecydowanie zła”. Najliczniejszą grupę wśród ankietowanych Siedlczan stanowiły osoby posiadające dochody poniżej minimalnego wynagrodzenia – 37%. Blisko 1/3 respondentów określiła próg własnych dochodów jako nieprzekraczający 3 tys. zł (31%), a kolejne 21% wskazała na dochody od 3 tys. do 4 tys. zł. Dochody powyżej 4 tys. zł uzyskiwało 8% ankietowanych. Dwie osoby nie osiągały żadnych dochodów, a jedna nie wskazała żadnej z powyższych odpowiedzi.

Kolejną kwestią były poglądy polityczne ankietowanych mieszkańców. Blisko połowa (47%) respondentów zadeklarowała centrowe poglądy polityczne. Sporą grupę stanowili mieszkańcy o poglądach prawicowych (39%), a lewicowe poglądy wskazało 11%. Trzy osoby nie identyfikowały się z żadnymi poglądami politycznymi.

Określenie przez ankietowanych swojej aktywności społecznej wskazało bierność w zakresie przynależności do lokalnej organizacji bądź stowarzyszenia, tylko dwie osoby zaznaczyły swój udział w lokalnych towarzystwach. Respondenci określali ponadto przynależność do związku zawodowego. Blisko 90% (88 osób) nie zadeklarowało członkostwa w związkach zawodowych, tylko 11 osób wskazało taki udział, a jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi. Również niewielką aktywność przejawiali respondenci w udziale w wyborach samorządowych na radnego. Jedynie cztery osoby określiły, że kiedykolwiek próbowały swoich sił w wyborach na funkcję radnego. Respondenci nie wykazali żadnego zaangażowania w organizowanie komitetów społecznych. Nikt z badanych mieszkańców Siedlec nie był organizatorem lub współorganizatorem komitetu społecznego, który wystąpił do władz miasta z inicjatywą społeczną. Zdecydowanie większą aktywność wykazali badani Siedlczanie w bieżącym interesowaniu się sprawami miasta. Śledzenie tego, co działo się w mieście, za pomocą lokalnych mediów (np. prasy, TV, radia) zadeklarowało 80% respondentów, co wskazuje na wysokie zainteresowanie sprawami Siedlec.

Dobre praktyki partycypacyjne na terenie Siedlec

Zweryfikowanie rodzaju modelu partycypacji, który funkcjonował w Siedlcach, wymagał przeanalizowania przeprowadzonych badań pod kątem trzech form partycypacji: informowania, konsultowania i delegowania. Z ustaleń badawczych dotyczących charakterystyki respondentów wynikała ich bardzo mała aktywność społeczna. Siedlczanie w znikomym stopniu angażowali się w lokalne struktury organizacyjne, nie należeli również do związków zawodowych, zaledwie kilka procent startowało w wyborach na radnego i nikt z badanych nie był uczestnikiem żadnego komitetu lokalnego. Aktywność społeczna mieszkańców określona przez formy działań podejmowanych przez nich w sprawach miasta także wykazywała minimalne zaangażowanie. Wśród form wyrażających aktywność społeczną na rzecz miasta siedlczanie wskazywali udział w imprezach kulturalnych i sportowych organizowanych przez miasto, udział w wyborach czy komisjach wyborczych, w zebraniach dzielnicowych, konsultacje i spotkania z radnymi oraz uczestniczenie w sesjach rady miasta.

Wyrazistym dowodem aktywności społecznej był czynny udział mieszkańców w wyborach samorządowych, na który wskazała znaczna liczba respondentów. Interesującą kwestią było zbadanie znajomości radnych miejskich. Mieszkańcy Siedlec wykazali tu różnorodne postawy, od całkowitego braku znajomości swo-

ich radnych (blisko 40% ankietowanych), przez umiejętność wskazania do dziegięciu nazwisk (ponad 50% osób), kilkunastu radnych (3% mieszkańców), aż do wymienienia niemal pełnego składu Rady Miasta Siedlce (8% respondentów).

Można zatem stwierdzić, że aktywność społeczna badanej grupy mieszkańców była znikoma, a nieco większa była aktywność wyborcza. Natomiast zdecydowana większość co najmniej w pewnym stopniu interesowała się sprawami miasta, ponieważ śledziła je w lokalnych mediach.

Informowanie

Informowanie należy do najniższej formy partycypacji. W tym rodzaju działań obywatele są stroną bierną i całkowicie zależną od poczynań władzy. Nie wykazują aktywności w tworzeniu decyzji społecznych. Stroną wykazującą inicjatywę są rządzący¹⁴. W modelach partycypacji publicznej władze lokalne mogą informować o treści decyzji albo informować i wyjaśniać, dlaczego podjęły taką, a nie inną decyzję. W przeprowadzonym badaniu uproszczono ten model do informowania, bowiem w każdym z wariantów czyni on z obywatela biernego odbiorcę decyzji.

Badania rozpoczęto od zapytania respondentów, czy poszukiwali informacji na temat decyzji podejmowanych przez władzę samorządową (ewentualnie ich uzasadnień).

Tabela 2. Poszukiwanie informacji na temat decyzji podejmowanych przez władzę samorządową (ewentualnie ich uzasadnień)

Wyszczególnienie	P25: Tak		
	M1 Kobieta	M1 Mężczyzna	Razem
18–34 lat	3	5	8
% kolumny	23%	23%	
35–54 lat	3	8	11
% kolumny	23%	36%	
55 i więcej	7	9	16
% kolumny	54%	41%	
Ogół	13	22	35

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Okazało się, że takich informacji poszukiwało tylko 35% badanych, pozostali nie byli zainteresowani decyzjami rządzących. Spośród osób poszukujących najliczniejszą grupę stanowiły osoby najstarsze, zarówno kobiety, jak i mężczyźni, co świadczyło o ich dojrzałości obywatelskiej.

¹⁴ M. Wójcicki, *Pojęcie, istota i formy partycypacji społecznej w procesie planowania przestrzennego*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2013, nr 24, s. 169–184.

Następnie pytano, czy było istotne dla badanych uzyskiwanie informacji na temat działań planowanych w mieście przez władzę samorządową.

Tabela 3. Uzyskiwanie informacji na temat planowanych w mieście przez władzę samorządową działań

Klasa	P27A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Istotne	68	68	68,00	68,00
Nieistotne	15	83	15,00	83,00
Trudno powiedzieć	16	99	16,00	99,00
Braki	1	100	1,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Siedlczanie określili, że dla 68% uzyskiwanie informacji było ważne.

Ankietowanych pytano także, jak władza samorządowa informowała mieszkańców o podejmowanych decyzjach.

Tabela 4. Sposoby informowania mieszkańców o podejmowanych decyzjach przez władze samorządowe

Klasa	P28			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
W trakcie spotkań lub zebrań z mieszkańcami	8	8	8,00	8,00
Występowanie w audycjach radiowych, telewizji	10	18	10,00	18,00
Poprzez lokalne media	49	67	49,00	67,00
Poprzez zamieszczanie informacji w BIP	5	72	5,00	72,00
Poprzez zamieszczanie informacji na stronie urzędu	23	95	23,00	95,00
Inne	4	99	4,00	99,00
Braki	1	100	1,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Prawie połowa ankietowanych (49%) wśród sposobów informowania mieszkańców przez władze samorządowe o podejmowanych decyzjach wskazała media lokalne. Kolejne 23% śledziła te informacje na stronie internetowej urzędu. Podobną liczbę wskazań uzyskały informacje przekazywane przez władze w audycjach radiowych, telewizji (10%) oraz w czasie bezpośrednich spotkań i zebrań z mieszkańcami (8%).

Następnie poszukiwano odpowiedzi, czy ankietowani śledzili to, co dzieje się w mieście.

Tabela 5. Śledzenie działań w mieście

Wyszczególnienie	P30: Tak		
	M1 Kobieta	M1 Mężczyzna	Razem
18–34 lat	12	11	23
% kolumny	36%	34%	
35–54 lat	9	13	22
% kolumny	27%	41%	
55 i więcej	12	8	20
% kolumny	36%	25%	
Ogół	33	32	65

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Badania wskazały, że aktywnie działania w mieście śledzi 65% mieszkańców. Wśród tej grupy badanych zainteresowanie sprawami miasta wykazało 33 kobiety i 32 mężczyzn. Pośród kategorii wiekowych największą aktywność wykazali mężczyźni w wieku 35–54 lat.

Mieszkańcy nie byli aktywnymi odbiorcami informacji o decyzjach podejmowanych przez władzę, to znaczy nie wykazywali chęci aktywnego poszukiwania informacji. Biorąc jednak pod uwagę, że również większość Siedlczan deklarowała śledzenie spraw miejskich w mediach oraz przyznała, że takie informacje były dla nich ważne, można uznać, że wśród badanych istniał pewien potencjał do odbioru informacji o decyzjach podejmowanych przez władzę.

Badaniom poddano również oczekiwania mieszkańców co do zakresu przekazywania informacji przez rządzących. Pytano obywateli, czy władza samorządowa, informując o podjętych decyzjach, powinna je wyjaśniać i uzasadniać. W odpowiedzi na to pytanie mieszkańcy Siedlec byli niezwykle zgodni, gdyż 91% respondentów wskazało, że władza samorządowa, informując o podjętych decyzjach, powinna je wyjaśniać i uzasadniać. Pozostali nie potrafili odpowiedzieć na to pytanie.

Następnie próbowano określić, czy w odczuciu mieszkańców władza samorządowa oczekuje od nich opinii na temat podejmowanych decyzji.

Tabela 6. Opinie mieszkańców na temat oczekiwań władzy samorządowej w sprawie podejmowanych decyzji

Klasa	P31A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Oczekuje opinii	19	19	19,00	19,00
Nie oczekuje opinii	62	81	62,00	81,00
Trudno powiedzieć	18	99	18,00	99,00
Braki	1	100	1,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Zdecydowana większość ankietowanych (62%) uważała, że władza samorządowa nie oczekuje opinii mieszkańców na temat podejmowanych przez nią decyzji. Odpowiedź „raczej nie” zaznaczyło 44%, a „zdecydowanie nie” 18%. Tylko 19% miało przeciwną opinię. Aż 18 osób nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, a jedna nie udzieliła żadnej.

Mieszkańcy Siedlec oczekiwali, by władza samorządowa informowała ich o podejmowanych decyzjach, natomiast w ich odczuciu ze strony władz nie było takiej potrzeby.

Konsultowanie

Konsultowanie stanowi kolejny szczebel partycypacji. Na tym etapie władza samorządowa przedstawia mieszkańcom swoje decyzje i prosi ich o konsultacje. Zarówno jedna, jak i druga strona biorą udział w podejmowaniu decyzji, wspólnie się komunikując. Jednak mieszkańcy są tu tylko podmiotem opiniodawczym, a nie twórczym¹⁵.

Badania w tym zakresie rozpoczęto od zapytania mieszkańców Siedlec, czy uczestniczyliby w konsultacjach społecznych, gdyby władza samorządowa je organizowała.

Tabela 7. Chęć wzięcia udziału w konsultacjach społecznych organizowanych przez władzę samorządową

Klasa	P27A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Wzięłyby/wzięłyby	63	63	63,00	63,00
Nie wzięłyby/nie wzięłyby	19	82	19,00	82,00
Trudno powiedzieć	18	100	18,00	100,00
Braki	0	100	0,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Respondenci w znacznym stopniu wyrazili chęć wzięcia udziału w konsultacjach. Taką postawę przedstawiło 63% badanych, co wskazuje na to, że siedlczanie byli zainteresowani sprawami miasta. Nie potrafiło wypowiedzieć się w tej sprawie 18 osób, a 19% wskazało brak chęci do uczestnictwa w konsultacjach organizowanych przez władzę samorządową.

Następnie próbowano ustalić, czy rządzeni wiedzieli, w jaki sposób rządzący przeprowadzali konsultacje. Okazało się, że 46% ankietowanych nie wiedziało, jak przeprowadzane były konsultacje, 22% nie udzieliło w tej kwestii żadnej

¹⁵ E. Ingot-Brzęk, *Znaczenie roli władz samorządowych w kształtowaniu partycypacji obywatelskiej, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy”* 2017, nr 50, s. 329–348.

odpowiedzi, a 11% respondentów uważało, że władze samorządowe nie organizowały żadnych konsultacji. Takie wskaźniki świadczą albo o niskim poziomie wiedzy mieszkańców, albo o braku odpowiednich informacji na temat organizowanych konsultacji, albo też o braku komunikacji w tej kwestii z mieszkańcami. Wśród osób bardziej zainteresowanych sprawami miasta pojawiły się odpowiedzi wskazujące na potrzebę urządzania spotkań z mieszkańcami (tak stwierdziło 8% respondentów), informowania przez media i internet (5%) oraz organizowania zebrań (4%).

W dalszych badaniach poproszono o wskazanie najlepszej formy konsultacji społecznych. Okazało się, że wśród mieszkańców preferowane były spotkania (tak wskazało 43% ankietowanych). Kolejną formą konsultacji, zgodnie z preferencjami siedlczan, były ankiety, opowiedziało się za nimi 16% respondentów. Na następnych pozycjach mieszkańcy Siedlec umieścili internet (12%) oraz referendum (6%). Wśród ankietowanych 23% nie potrafiło wypowiedzieć się w tej sprawie.

Następnie próbowano określić wiedzę mieszkańców na temat przeprowadzanych konsultacji. Tylko 10% respondentów odpowiedziało, że takie konsultacje mają miejsce w Siedlcach. Niepokojące były wyniki pozostałych mieszkańców (90%), którzy stwierdzili, że nie słyszeli o konsultacjach społecznych odbywających się w mieście. Przyczyną tego mogły być niewłaściwe kanały informujące o konsultacjach bądź minimalna ich liczba, nieodnotowana w pamięci badanych.

W związku z niewielką wiedzą siedlczan na temat konsultacji próbowano ustalić ich faktyczny udział w tej formie dialogu z władzą. Badania pokazały, że śladowa liczba mieszkańców uczestniczyła w konsultacjach społecznych. Było to zaledwie 3% respondentów. Zaś aż 97% ankietowanych nie brało w nich udziału.

Mieszkańcy wyrazili swoją gotowość do uczestnictwa w konsultacjach. Wskazali, że najlepszą formą konsultacji powinny być spotkania z obywatelami. Jednocześnie zaakcentowali, iż brakuje odpowiednich informacji ze strony władz na temat organizowanych konsultacji. W związku z tym udział respondentów w tej formie był znikomy.

Wyniki dotyczące gotowości mieszkańców w zakresie konsultowania rozszerzono o ich zakres i formy. Najpierw zapytano mieszkańców o to, czy oczekują informacji od władz miasta na temat odbywających się konsultacji.

Respondenci w połowie wskazali, że oczekiwali bezpośrednich informacji o odbywających się konsultacjach (np. przez zaproszenie na zebranie). Tak wypowiedziało się 26 mężczyzn i 24 kobiety. Grupą społeczną, która najbardziej wykazywała zainteresowanie konsultacjami, byli mężczyźni w średnim wieku. To oni byli najaktywniejszą zbiorowością w działaniach na rzecz lokalnej społeczności, oczekującą, że ich głosy będą wysłuchane i chcący mieć wpływ na to, co dzieje się w mieście.

Tabela 8. Oczekiwania mieszkańców na temat informacji o odbywających się konsultacjach

Wyszczególnienie	P32: Tak		
	M1 Kobieta	M1 Mężczyzna	Razem
18–34 lat	7	6	13
% kolumny	29%	23%	
35–54 lat	9	12	21
% kolumny	38%	46%	
55 i więcej	8	8	16
% kolumny	33%	31%	
Ogół	24	26	50

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Następnie próbowano określić opinię na temat potrzeby konsultacji władzy z mieszkańcami przed podejmowaniem decyzji.

Tabela 9. Opinie na temat potrzeby prowadzenia konsultacji z mieszkańcami przed podejmowaniem decyzji

Klasa	P36A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Powinna się konsultować	84	84	84,00	84,00
Nie powinna się konsultować	4	88	4,00	88,00
Trudno powiedzieć	12	100	12,00	100,00
Brak odpowiedzi	0	100	0,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Siedlczanie opowiedzieli się za tym, że władza samorządowa powinna się konsultować z mieszkańcami przed podejmowaniem decyzji. Taką opinię przedstawiło 84% respondentów. Zaledwie 4% badanych uważało, że nie ma takiej potrzeby, a 12% nie miało zdania na ten temat.

Dalej starano się ustalić zakres spraw, w jakich władza samorządowa powinna się konsultować z mieszkańcami.

Z przeprowadzonych badań wynika, że inwestycje były najczęściej wskazywaną dziedziną, co do której mieszkańcy chcieliby się wypowiadać w konsultacjach. Wskazało na nie 67 osób. Na drugim miejscu uplasowało się zdrowie, które wymieniło 44 mieszkańców. Kolejną pozycję zajęła gospodarka, na którą wskazało 38 respondentów. Następną dziedziną była edukacja, którą zaznaczyło 36 ankietowanych. Dalsze miejsce zajęła kultura – 32 osoby oraz sport, który wymieniło 28 osób. Konsultacjami na temat inwestycji najbardziej zainteresowane były kobiety w średnim wieku i najstarsi mężczyźni. Z kolei najstarsza grupa wiekowa – zarówno kobiet, jak i mężczyzn – określiła swoje preferencje co do konsultacji w sprawie zdrowia.

Zasięganie opinii mieszkańców o gospodarce najczęściej pojawiło się w grupie najmłodszych mężczyzn i kobiet w średnim wieku. Edukacją zainteresowanych było najwięcej najstarszych kobiet i mężczyzn w średnim wieku. Konsultacje na temat kultury i sportu zaproponowane zostały przez kobiety i mężczyzn w średnim wieku oraz najmłodszych mężczyzn. Z powyższych badań wynika, że najmniej sprawami konsultacji była zainteresowana najmłodsza grupa mieszkańców Siedlec.

Tabela 10. Sprawy, w jakich władza samorządowa powinna konsultować się z mieszkańcami

Wyszczególnienie	Wiek	Płeć		Razem
		Kobieta	Mężczyzna	
Inwestycje	18–34 lat	11	11	22
	35–54 lat	12	11	23
	55 i więcej	9	13	22
Edukacja	18–34 lat	7	4	11
	35–54 lat	7	6	13
	55 i więcej	8	4	12
Kultura	18–34 lat	4	5	9
	35–54 lat	9	5	14
	55 i więcej	5	4	9
Sport	18–34 lat	5	5	10
	35–54 lat	7	5	12
	55 i więcej	2	4	6
Zdrowie	18–34 lat	8	3	11
	35–54 lat	10	4	14
	55 i więcej	13	6	19
Gospodarka	18–34 lat	5	9	14
	45–54 lat	7	7	14
	55 i więcej	5	5	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Po zapoznaniu się ze sprawami, które były istotne dla mieszkańców, zapytano ich o wiedzę na temat konsultowania z siedlczanami wydatków z budżetu miasta. W opinii 74% respondentów władza nie konsultowała z nimi wydatków budżetowych. Ponad 1/5 ankietowanych nie miała wiedzy na ten temat (21%), a dwie osoby w ogóle nie udzieliły odpowiedzi. Jedynie trzy osoby uważały, że wydatki z budżetu miasta są konsultowane z mieszkańcami. Taki rozkład wyników może świadczyć o niewłaściwej komunikacji władzy z osobami mieszkającymi w Siedlcach w zakresie działań partycypacyjnych.

Następnie próbowano poznać opinię badanych osób co do potrzeby konsultowania z mieszkańcami wydatków z budżetu miasta. Większość respondentów (83%) wyraziła opinię, że wydatki z budżetu miasta powinny być z nimi konsultowane. Trudności w określeniu swojego zdania miało 16% respondentów. Jedynie jeden mieszkaniec nie uznał tego za ważne.

Dalej starano się ustalić, jakie inwestycje lub uchwały powinny być konsultowane z mieszkańcami. Po zasięgnięciu opinii na temat inwestycji lub uchwał wymagających konsultacji z mieszkańcami okazało się, że blisko połowa respondentów (48%) uważała, że takie rozmowy powinny być prowadzone. Z kolei 41% badanych nie potrafiło wyrazić opinii w tej sprawie, a 2% ankietowanych nie udzieliło wcale odpowiedzi na to pytanie. Natomiast 9% mieszkańców było zdania, że władza nie ma obowiązku konsultować z mieszkańcami swoich decyzji co do inwestycji lub podejmowania uchwał. Wydaje się, że były to osoby całkowicie nieświadome swoich praw partycypacyjnych. Następnie próbowano ustalić, jakie inwestycje lub uchwały powinny być konsultowane z mieszkańcami. W opinii ankietowanych najwięcej głosów zebrały inwestycje gospodarcze (23 wskazania), znacznie mniej związane z budżetem i wymagające zaciągania zobowiązań (5 wskazań), a pojedyncze głosy dotyczyły: edukacji, uchwalania wysokości opłat za media, sprzedaży zabytków prywatnym przedsiębiorcom oraz miejsc budowy kościołów.

Mieszkańcy Siedlec oczekiwali konsultacji ze strony władz. Uważali, że rządzący powinni uzgadniać z obywatelami przede wszystkim sprawy związane z inwestycjami, zdrowiem i gospodarką. W ich opinii wydatki z budżetu nie były z nimi konsultowane, a być powinny. Siedlczanie oczekiwali także, że będą z nimi omawiane uchwały dotyczące inwestycji gospodarczych.

Ankietowani byli gotowi do uczestniczenia w konsultacjach w formie spotkań z nimi i oczekiwali takich działań od rządzących, głównie w kwestiach inwestycyjnych.

Delegowanie

Delegowanie to najwyższa forma partycypacji. Na tym etapie przedstawiciele społeczeństwa wykazują największą aktywność społeczną. Władza pozwala im podejmować decyzje o działaniach miejskich, wsłuchuje się w potrzeby obywateli, a tym samym rządzeni są współdecydentami i współtwórcami poczynań rządzących. W Polsce delegowanie na poziomie samorządów miejskich realizuje się przez instytucję budżetów partycypacyjnych¹⁶.

Na początku zapytano respondentów o ich udział w głosowaniu dotyczącym inwestycji prowadzonych z budżetu partycypacyjnego. Z przeprowadzonych badań wynika, że zdecydowana większość mieszkańców nie brała udziału w głosowaniu dotyczącym inwestycji prowadzonych z budżetu partycypacyjnego. Tak wskazało 89% respondentów. Prawdopodobnie oznacza to, że obywatele nie mieli świadomości, że istnieje budżet partycypacyjny i dlatego nie brali w nim udziału, jak również mogło to być spowodowane niedostateczną promocją takich działań przez władze. Zaledwie 9% badanych mieszkańców brało udział w uchwalaniu

¹⁶ M. Kalisiak-Mędelska, *Partycypacja społeczna na poziomie lokalnym jako wymiar decentralizacji administracji publicznej w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.

budżetu obywatelskiego, a 2% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Następnie starano się ustalić uczestnictwo mieszkańców Siedlec w sesjach rady miasta. Na podstawie udzielonych odpowiedzi okazało się, że 94% mieszkańców nie brało udziału w sesji rady miasta. Tylko 6% respondentów zaznaczyło swoje uczestniczenie w posiedzeniach rady miasta.

W związku z tym, że niewielka liczba mieszkańców kiedykolwiek brała udział w obradach rady miasta, sprawdzono, jaka była wiedza obywateli na temat możliwości uczestnictwa w sesjach miejskich. Duża część badanych mieszkańców Siedlec (76%) nie miała wiedzy na temat możliwości wzięcia udziału w sesjach magistratu. Świadczyć to może o nieświadomości społecznej lub braku czytelnich informacji na ten temat. Jednak 1/5 respondentów dysponowała taką wiedzą, co wskazuje na ich większe obeznanie w funkcjonowaniu samorządu.

W dalszych badaniach zapytano respondentów, czy podejmowali w jakiegokolwiek formie aktywność w sprawach miasta. Okazało się, że jedynie 7% badanych realizowało aktywność obywatelską, a pozostali (93% respondentów) nigdy nie podejmowali się żadnej aktywności. Może to świadczyć o ich braku chęci do działania na rzecz Siedlec.

Następnie próbowano określić formy aktywności społecznej mieszkańców Siedlec. Wśród wymienionych przez respondentów form aktywności na rzecz miasta znalazły się: uczestnictwo w imprezach kulturalnych i sportowych organizowanych przez miasto (wskazały na nie 2 osoby), udział w komisji wyborczej, zebraniach dzielnicowych, współpraca przy projektach, dyskusja z radnymi (te formy otrzymały pojedyncze głosy). Wskazuje to na znikomą aktywność społeczną siedlczan.

W dalszej kolejności próbowano ustalić udział mieszkańców w przygotowaniu projektów decyzji lub uchwał. Wyniki pokazały śladowy udział siedlczan w opracowywaniu takich dokumentów. Uczestniczyło w nich zaledwie 2% respondentów. Pozostałych 98% ankietowanych nie brało udziału w takich działaniach, co świadczy o braku chęci do współtworzenia prawa.

Kolejne pytanie dotyczyło głosowań mieszkańców Siedlec w wyborach samorządowych. Aktywność mieszkańców w tym temacie okazała się znacznie lepsza w odróżnieniu od poprzednich form zaangażowania. Aż 86% respondentów głosowało regularnie w wyborach samorządowych, a 14% badanych nie brało czynnego udziału w wyborach.

Niemal wszyscy respondenci nie brali udziału w głosowaniu dotyczącym inwestycji z budżetu obywatelskiego. Znikome było także uczestnictwo mieszkańców w posiedzeniach rady miasta, a większość siedlczan nie wiedziała nawet o takiej możliwości. W badaniach bardzo słabo wypadły inicjatywy podejmowania aktywności społecznej na rzecz miasta czy udziału w przygotowywaniu projektów uchwał. Jedynie udział ankietowanych w wyborach samorządowych pokazał ich gotowość do współdziałania z samorządem.

Następnie starano się ustalić, jakie były oczekiwania mieszkańców co do ich wpływu na zarządzanie miastem. W tym celu zgromadzono opinie na temat potrzeby budżetu partycypacyjnego.

Tabela 11. Opinie na temat potrzeby istnienia budżetu partycypacyjnego

Klasa	P46A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Jest potrzebny	44	44	44,00	44,00
Nie jest potrzebny	7	51	7,00	51,00
Trudno powiedzieć	46	97	46,00	97,00
Braki	3	100	3,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Wśród badanych mieszkańców najliczniejszą grupę stanowili tacy, którzy nie potrafili udzielić odpowiedzi na to pytanie. Blisko połowa respondentów (46%) prawdopodobnie nie wiedziała na czym polega budżet partycypacyjny, albo że mogli mieć wpływ na to co dzieje się w mieście dzięki niemu, lub też nie wiedzieli o istnieniu budżetu obywatelskiego. Nieco mniej ankietowanych (44%) wskazało potrzebę wspólnego wydatkowania funduszy mieszkańców.

Próbowano też zbadać chęć opowiadania się mieszkańców w referendum na temat wydatków z kasy miejskiej.

Tabela 12. Chęć opowiadania się mieszkańców w referendach na temat wydatków z budżetu miasta

Klasa	P48A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Powinni	55	55	55,00	55,00
Nie powinni	19	74	19,00	74,00
Trudno powiedzieć	26	100	26,00	100,00
Braki	0	100	0,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Ponad połowa badanych (55%) uważała, że mieszkańcy w referendach powinni współdecydować, w jaki sposób wydatkować budżet miejski. W nawiązaniu do wyników pytania o udział w głosowaniu nad budżetem obywatelskim można sobie zadać pytanie, czy mieszkańcy faktycznie byłiby chętni opowiadać się w referendach na temat wydatkowania pieniędzy miejskich, skoro zaangażowanych w decydowanie nad budżetem partycypacyjnym było zaledwie 9% respondentów. Ponad jednej czwartej pytanych mieszkańców trudno było jednoznacznie wskazać, czy obywatele powinni brać udział w plebiscycie o wydatkach z kasy

miasta. Natomiast 19% respondentów stwierdziło, że mieszkańcy nie powinni współdecydować o wydatkach w drodze referendum. Taka postawa może być uzasadniona tym, że przeprowadzenie referendum wiąże się z dużymi kosztami.

Blisko połowa respondentów nie umiała się ustosunkować do potrzeby budżetu partycypacyjnego, a nieco mniej siedlczan dostrzegło jego konieczność. Ponadto spora część mieszkańców chciałaby w referendach wyrażać swoje zdanie na temat wydatkowania środków finansowych budżetu miasta.

Mieszkańcy Siedlec nie wykazywali aktywności społecznej na rzecz miasta i chęci do delegowania swoich decyzji.

Ocena działania władz

W przeprowadzonych badaniach starano się także ustalić, jak siedlczanie oceniali działania władzy w obszarze informacji, konsultowania i delegowania.

Tabela 13. Ocena dostępności informacji o tym, co dzieje się w mieście

Klasa	P26A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Dobra ocena	24	24	24,00	24,00
Zła ocena	29	53	29,00	53,00
Trudno powiedzieć	45	98	45,00	98,00
Braki	2	100	2,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Żaden z respondentów nie przyznał zdecydowanie dobrej oceny władzy w zakresie dostępności informacji o tym, co dzieje się w mieście. Dobrą ocenę wystawiło 24% badanych, a złą 29% ankietowanych. Najliczniejsza grupa (45%) miała trudności z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie, a 2% w ogóle jej nie udzieliło.

Następnie starano się ustalić otwartość władz miasta na dialog z siedlczanami.

Tabela 14. Otwartość władz samorządowych na komunikację z mieszkańcami

Klasa	P33A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Władza jest otwarta	21	21	21,00	21,00
Władza nie jest otwarta	44	65	44,00	65,00
Trudno powiedzieć	35	100	35,00	100,00
Braki	0	100	0,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Ponad jedna trzecia badanych mieszkańców (35%) miała trudności ze wskazaniem konkretnej odpowiedzi na pytanie na temat otwartości władz samorządowych na komunikację z mieszkańcami. Opinie o braku takiej otwartości ze strony samorządowej wyraziło 44% ankietowanych. Natomiast pozostałe 21% uważało, że władzy zależy na dialogu z mieszkańcami. Na podstawie tych wyników można przypuszczać, że władza nie była otwarta na rozmowy z siedlczanami bądź mieszkańcy nie próbowali porozumiewać się z rządzącymi.

W dalszej części badań chciano określić poczucie wpływu mieszkańców na sprawy miejskie.

Tabela 15. Wpływ mieszkańców na decyzje podejmowane przez władze samorządowe

Klasa	P34A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Mają wpływ	18	18	18,00	18,00
Nie mają wpływu	64	82	64,00	82,00
Trudno powiedzieć	17	99	17,00	99,00
Braki	1	100	1,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Zdecydowana większość ankietowanych (64%) uważała, że nie ma wpływu na decyzje podejmowane przez samorząd. Przeciwnego zdania było 18% respondentów. Pozostałe 17 osób nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, a jedna nie udzieliła jej wcale. W opinii ankietowanych władza była zamknięta na sprawy mieszkańców, stąd siedlczanie nie mieli wpływu na podejmowane przez nią decyzje.

W kolejnej części badań poproszono respondentów o wyrażenie opinii na temat wpływu mieszkańców na podejmowane przez władzę samorządową decyzje.

Tabela 16. Wyrażenie opinii na temat wpływu na podejmowane przez władzę samorządową decyzje

Klasa	P35A			
	Liczba	Skumulowana liczba	Procent	Skumulowany procent
Może mieć wpływ	20	20	20,00	20,00
Nie może mieć wpływu	58	78	58,00	78,00
Trudno powiedzieć	21	99	21,00	99,00
Braki	1	100	1,00	100,00

Źródło: opracowanie własne wyników badań w programie Statistica.

Ankietowani stwierdzili, że nie mogli mieć wpływu na podejmowane przez władzę samorządową decyzje. Takiej odpowiedzi udzieliło 58% mieszkańców, a 21% nie potrafiło wyrazić opinii w tej kwestii. Wyniki te wskazują na niską świadomość mieszkańców co do swoich możliwości w procesie podejmowania decyzji.

Mieszkańcy Siedlec dokonali niepocholebnej oceny władz. Respondenci wskazywali, że władzy brakuje otwartości na obywateli, a także rządzeni nie mają wpływu na podejmowane przez samorząd decyzje.

Podsumowanie

Informowanie, konsultowanie i delegowanie stanowią trzy coraz wyższe i coraz bardziej wymagające stopnie partycypacji. Przeprowadzone badania pokazały aktywność mieszkańców Siedlec w zakresie informowania, konsultowania i delegowania. Na najniższym stopniu partycypacji informowaniu, zaangażowanie obywateli było stosunkowo najwyższe, a w kolejnych etapach ich aktywność malała.

Zdecydowana większość ankietowanych wykazywała gotowość i zainteresowanie sprawami miasta, ponieważ śledziła je w lokalnych mediach oraz twierdziła, że takie informacje są dla nich ważne. Można zatem uznać, że istnieje gotowość do odbioru informacji o decyzjach podejmowanych przez władzę. Jednak, w odczuciu mieszkańców, ze strony władz nie było potrzeby informowania o podejmowanych decyzjach, co mogło negatywnie wpływać na ich zaangażowanie w decydowanie o sprawach miasta.

Niska deklaratywność realizacji modelu to wina władzy, która powinna używać odpowiednich narzędzi w ich wdrażaniu, np. przez bardziej indywidualne, personalne docieranie do mieszkańców z zaproszeniami na zebrania czy konsultacje. Ogólne traktowanie mieszkańców w tych kwestiach powoduje, że nie czują potrzeby angażowania się w sprawy miasta.

Gdy analizuje się otrzymane dane, trzeba mieć na uwadze fakt, że ankietę wypełniła duża liczba osób z wyższym wykształceniem. Gotowość i zainteresowanie ankietowanych sprawami miasta stanowi potencjał ludzki partycypacji w Siedlcach. Od władzy zależy, czy wykorzysta potencjał u osób z wykształceniem wyższym, bo to zwykle te osoby bardziej angażują się w życie publiczne miasta.

Otrzymane wyniki sugerują potrzebę zwiększenia świadomości mieszkańców na temat partycypacji publicznej. Duża część ankietowanych nie rozumie pojęcia budżet partycypacyjny i nie wie na czym on polega. Dlatego władze miasta powinny zwrócić większą uwagę na prawidłowe informowanie o budżecie społeczności lokalnej, gdyż kampanie informacyjne były źle prowadzone i były niecelowe. Podniesienie świadomości w tym zakresie skutkowałoby większą wiedzą mieszkańców na temat narzędzi partycypacji, dzięki którym mogliby mieć realny wpływ na to, co dzieje się w mieście i uczestniczyliby we współrządzeniu miastem.

BIBLIOGRAFIA

- Banerjee A., Iyer L., Somanathan R., *Public action for public goods*, „Handbook of development economics” 2007, nr 4.
- Boryczka E.M., *Partycypacyjne instrumenty zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego*, [w:] Nowakowska A. (red.), *Nowoczesne metody i narzędzia zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.
- Bucchi M., Neresini F., *Science and public participation*, [w:] *New handbook of science and technology studies*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts 2008.
- Fischer F., *Participatory governance*, „Jerusalem Papers in Regulation & Governance” 2010, nr 24.
- Gawłowski R., Jarosz A.J., *Infrastruktura partycypacji społecznej. Pojęcie i wykorzystanie w polskich miastach*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2019, nr 4(78).
- Hajduk S., *Partycypacja obywatelska jako forma komunikacji społecznej w zarządzaniu rozwojem przestrzennym miasta*, „Handel Wewnętrzny” 2018, nr 372(1).
- Hajduk S., *Partycypacja społeczna w zarządzaniu przestrzennym w kontekście planistycznym*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2021.
- Ingłot-Brzęk E., *Znaczenie roli władz samorządowych w kształtowaniu partycypacji obywatelskiej*, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy” 2017, nr 50.
- Jażdżewska M., *Aktywność społeczna Polaków*, „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze” 2017, nr 4(7).
- Kądziała A., *Partycypacja wyborcza młodych Polaków – uwarunkowania i wyzwania*, „Prawo i Polityka” 2019, nr (9).
- Kalisiak-Mędeliska M., *Partycypacja społeczna na poziomie lokalnym jako wymiar decentralizacji administracji publicznej w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.
- Każmierczak T., *O czynnikach warunkujących partycypację publiczną i strategiach jej podnoszenia*, [w:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna w praktyce. Dwa modele zwiększania uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013.
- Każmierczak T., *Partycypacja publiczna: pojęcie, ramy teoretyczne*, [w:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011.
- Klamut R., *Aktywność obywatelska jako rodzaj aktywności społecznej – perspektywa psychologiczna*, „Studia Socjologiczne” 2013, nr 208(1).
- Langton S., *What is Citizen Participation?*, [w:] S. Langton (red.), *Citizen Participation in America: Essays on the State of the Art*, Lexington Books, Lexington 1978. Cyt. za: Green G.P., Haines A., *Asset Building & Community Development*, Sage Publication, London 2002.
- Legutko-Kobus P., *Partycypacja jako element programowania rozwoju lokalnego*, „Studia z Polityki Publicznej” 2018, nr 19(3).
- Maszkowska A., Wenclik M., *Przepis na udane konsultacje społeczne*, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2014.
- Olech A., Każmierczak T., *Modele partycypacji publicznej*, [w:] Olech A. (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011.

- Oliver S.R., Rees R.W., Clarke-Jones L., Milne R., Oakley A.R., Gabbay J., Gyte G., *A multidimensional conceptual framework for analyzing public involvement in health services research*, „Health expectations” 2008, nr 11(1).
- Szreder M., *Metody i techniki sondażowych badań opinii*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.
- Wiktorska-Święcka A., Kozak K., *Partycypacja publiczna w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Polish Governance Institute, Wrocław 2014.
- Wójcicki M., *Pojęcie, istota i formy partycypacji społecznej w procesie planowania przestrzennego*, „Rozwój regionalny i polityka regionalna” 2013, nr 24.